

Kulturnämnden

In- och omvärldsanalys

Förslag till beslut

Kulturnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

En in- och omvärldsanalys har tagits fram avseende kulturnämndens ansvarsområde. Rapporten beskriver i korthet samhällsutvecklingen med en växande befolkning i stor-Stockholm, ökad globalisering och digitalisering, en föränderlig civilsektor med ökande betydelse samt kulturpolitiken i Sverige och Nacka. Detta utgör grunden för de utmaningar och utvecklingsområden som föreligger inom kulturnämndens verksamhetsområde de kommande åren.

Omvärldsanalysen är framtagen ur ett utifrån perspektiv avseende kulturfrågorna. Kultur och fritidsenheten delar analysens perspektiv i rapporten och de frågor som den riktar blicken på. Till analysen vill enheten lägga till ett antal områden och aspekter av vikt för helhetsperspektivet. Dessa är bl.a. tydliggörande av begrepp samt några områden där ytterligare beskrivning bidrar till en djupare bild för avstamp i strategiarbetet såsom finansiering, målgrupper och samverkan.

Ärendet

En in- och omvärldsanalys har tagits fram avseende kulturnämndens ansvarsområde av Samordnings- och utvecklingsenheten på uppdrag av direktören för arbete och fritid (bilaga 1). Analysen baseras på underlag från en omvärldsspaning, genomgång av politiska dokument samt ett antal intervjuer med nyckelpersoner i kommunen.

Rapporten beskriver i korthet samhällsutvecklingen med en växande befolkning i stor-Stockholm, ökad globalisering och digitalisering, en föränderlig civilsektor med ökande betydelse samt kulturpolitiken i Sverige och Nacka. Detta utgör grunden för de utmaningar och utvecklingsområden som föreligger inom kulturnämndens verksamhetsområde de kommande åren.

Analysen pekar på vikten av en kulturell infrastruktur med bl.a. verksamhetsspecifika lokaler och anläggningar för konst och kultur samt bevarande och utvecklande av kulturhistoriska

miljöer och byggnader i en långsiktigt hållbar utveckling. Därefter tas ett antal samhällstrender upp som har bäring på kulturområdet: mångfald, kultur som varumärke, livsmiljö och engagemang i lokalsamhället samt kulturens betydelse för tillväxt. Slutligen tar rapporten upp ett antal utmaningar och utvecklingsområden för Nackas kulturpolitik. Rapporten menar att synen på kultur måste breddas för att spegla det mångkulturella och komplexa samhälle vi lever i. Vidare bör kreativa näringar och besöksnäringen inkluderas i kulturområdet för hållbar utveckling och attraktion. Tvärdisciplinärt samarbete blir allt viktigare för att tillse att resurser används mot gemensamma mål. Ett område där detta är särskilt viktigt för Nacka de kommande åren är kulturens roll i stadsutvecklingsarbetet där möjligheten att skapa levande och attraktiva miljöer för arbete, boende och rekreation ökar ju tidigare kulturen inkluderas i arbetsprocesserna. Frågan om Nackas kulturella identitet är också viktigt för strategiarbetet att fundera på. Kultur som identitetsskapare är individer och/eller grupper men också kommuner, regioner och företag. Kultur skapar attraktivitet, bidrar till tillväxt och social tillhörighet. Analysen avslutas med att ytterligare understryka vikten av samverkan inom regionen, mellan kommuner men även näringsliv och kulturliv i att söka finansieringslösningar och dialog för utveckling.

Enhetens synpunkter

Omvärldsanalysen är framtagen ur ett utifrån perspektiv avseende kulturfrågorna. Kultur och fritidsenheten delar analysens perspektiv i rapporten och de frågor som den riktar blicken på. Till analysen vill enheten lägga till ett antal områden och aspekter av vikt för helhetsperspektivet. Dessa är bl.a. tydliggörande av begrepp samt några områden där ytterligare beskrivning bidrar till en djupare bild för avstamp i strategiarbetet såsom finansiering, målgrupper och samverkan.

Kulturbegreppet

I diskussion om kultur är det viktigt att utgå ifrån en begreppsbestämning vad kultur är. Kultur och fritidsenheten arbetar utifrån följande begreppsdefinition: kulturbegreppet rymmer två delområden – konst och kultur, områden som i många fall korsar vägar och befruktar varandra. Konst står för det professionella utövandet, det som på engelska kallas *finearts* och kultur för upplevelse och deltagandekulturen. Konst stöds utifrån principen om armlängdsavstånd, d.v.s. finansierande part har ingen del i innehållets utformning utan enbart dess ramar. Denna princip genomsyrar i de flesta offentliga stödinstitansers regelverk både nationell, regionalt och lokalt. Här har kulturnämnden stöd som garantibidrag, särskilt kulturbidrag samt peng direkt och kulturstipendier. Många kommuner har även ateljéstöd som stödform. Deltagarkulturen rymmer kulturverksamhet i skola och förskola och kultur på fritiden. Deltagarkulturen rymmer kulturnämndens prioriterade målgrupper barn och unga samt personer med funktionsnedsättning. Kulturnämnden stödjer detta område genom kulturpeng för skolor och förskolor samt musikskolecheck och kulturkurssubvention för barn och unga i kommunen.

Kulturella och kreativa näringar

Kulturella och kreativa näringar rymmer enligt EU:s definition många branscher förutom de rent konstnärliga såsom t.ex. arkitekter och spelutvecklare. I Nacka har begreppet

definierats något snävare till förmån för den stora mängd kulturella och kreativa företag som är verksamma i kommunen och årligen ökar (2014 var det 767 inom kultur, nöje och fritid enligt UCs mätning).

I takt med en ökad instrumentalisering av konst och kultur som verktyg för olika insatser är det viktigt att hävda konstens egen rätt. Bieffekter som stödjer hållbarhet och tillväxt är positivt men bör inte vara fokus i kommunens hållning gentemot konst och kulturområdet. Ett public service perspektiv bör tillämpas i kulturpolitiken.

Kulturell infrastruktur

Med kulturell infrastruktur menas lokaler för konst, musik- och kulturverksamhet både i skolor och verksamhetsspecifika lokaler och anläggningar i t.ex. kulturhus i kommunens olika geografiska delar. Med verksamhetsspecifika lokaler och anläggningar menas speciellt anpassade för att erbjuda en kvalitativ miljö avseende ljud-, ljus och specialutrustning för t.ex. cirkus, dans, drama, bild och form, keramik, film, media, slöjd samt litteratur. För deltagarkulturen med t.ex. musikskoleundervisning är det av vikt att närhetsprincipen är möjlig att följa för unga utövare. Denna fråga är av central betydelse för att tillse att medborgare ska ha tillgång till ett levande, rikt kulturliv. Lokalförsörjningsfrågan utgör ett hinder för att på bästa sätt uppfylla detta mål. I den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUFSS antagen 2010 pekas västra Sicklaön ut som del i den regionala stadskärnan där kultur bidrar till den hållbara stadsutvecklingen vilket ställer stora krav på Nacka samhällets kulturella infrastrukturplanering

Målgrupper

Grupper som är viktiga att lägga till i analysen är funktionshindrade samt äldre. Viktigt att tillse att grupperna har tillgång till kultur.

Kultur och hälsa är ett växande område vilket enheten tycker är viktigt att lyfta i analysen med t.ex. förebyggande arbete men också stödjande för t.ex. demensvården.

Upphovsrätt och digital transparens

Upphovsrättsliga frågor är viktiga att lyfta för kommunen. Det är viktigt att säkra upphandling på ett transparent vis inom bl.a. konstområdet, att bevaka utvecklingen kring ersättning för e-böcker, film och dagstidningar.

Till den digitala utvecklingen vill enheten gärna följa utvecklingen av digitala ansökningsförfaranden som ett utvecklingsområde att prioritera. Här kan också med fördel nämnas möjlighet att pröva nya finansieringsformer, som Crowd funding, via digitala forum samt möjlighet att göra undersökningar som t.ex. kulturvaneundersökningar digitalt.

Kultur och finansiering

Enheten vill kommentera ett område i analysen under rubriken Kultur som varumärke – att sponsra kultur skiljer sig åt från idrott då avdragsreglerna är olika. Kultur är inte avdragsgillt

på samma sätt vilket är en fråga som äger nationell betydelse att fundera på möjlig ändring av.

Finansieringsformerna har breddats de senaste 15 åren vilket har skapat flera privata konsthallar i regionen, crowdsourcing möjliggör nya produktioner, att se dagens ljus och trenden att bygga kulturhus fortsätter både nationellt, regionalt, lokalt och internationellt. Forskning visar på kulturens positiva effekter i samhällsutvecklingen med allt fler exempel.

Enheten vill också kommentera frågan om privat finansiering av kultur. I nästan samtliga fall av privat finansiering ingår offentlig finansiering varför offentlig finansiering endast undantagsvis kan räknas bort.

Samverkan

Enheten vill lägga till analysen de viktiga samarbetsforum där Nacka är med och redan arbetar för bättre regional samverkan över kommungränserna.

Nacka samverkar inom följande forum idag för ökad tillväxt och tillskapande av möjligheter för företag inom kulturella och kreativa näringar: Filmregion Stockholm Mälardalen, Kreativa Stockholm samt Innovativ kultur. Enheten bedömer det viktigt att dessa uppdrag samlas under kulturnämndens ansvarsområde för bästa samverkans effekt. Utöver detta samarbetar Nacka med ett antal andra kommuner kring Våga Visa ett verktyg för utvärdering.

Andra samverkansområden som skulle kunna vara intressanta är t.ex. samverkan kring upphandling och annonsering av konst i det offentliga rummet, gemensam webbportal för länets bibliotek som Stockholms stad har initierat.

Kulturell identitet

Kopplat till frågan om Nackas kulturella identitet vill enheten lyfta frågan om spetsutbildning inom kulturområdet på fritiden.

Kundvalssystemet har skapat en mångfald av anordnare. Kundvals-system måste även beakta behovet av en mångfald av kulturyttringar samt skapa förutsättningar för spetskompetens. Enheten menar dessutom att det är viktigt att säkra mötet mellan professionella utövare och amatörer på lokala arenor. Kommunerna står för basen i utbildning inom konstnärliga yrken.

Konstnårsorganisationerna larmar om för låga ersättningar och att återväxten av nya konstutövare blir färre i t.ex. orkestrar men även inom övriga konstområden.

Samverkan inom Nacka

Verksamhet inom fritidsnämnden utgår många gånger från ett socioekonomiskt perspektiv till skillnad från verksamhet inom kulturnämndens ansvarsområde. Det ger upphov till olika bedömningsgrunder, prissättning mm. Det bör utredas hur även kulturnämndens verksamheter kan beakta det socioekonomiska perspektivet i sina bedömningar.

Enheten ser att det är många organisationer som vill arrangera och genomföra projekt men som är i behov av stödsystem. Flera ansökningar till kulturnämndens stöd hör egentligen

hemma i andra nämnder. Initiativkraften bör tillvaratas, en möjlighet är att inrätta ett tvärgående stöd där nämndernas sakfrågor kan mötas kunde utgöra en lösning. Kultur inom vård och omsorgen borde t.ex. kunna ha stödformer sökbara för aktörer i nackasamhället. Idag är flertalet av kulturaktörer som producerar verksamhet knutna till viss infrastruktur i kommunen vilket leder till fragmentering.

Konsekvenser för barn

Barn och unga är prioriterad målgrupp för kulturnämndens verksamhetsområde och som sådan berörd på flera sätt kopplat till in- och omvärldsanalysen. Det är viktigt att ta med barn och unga i planering och skapandet av förutsättningar för deltagande i kulturlivet. I dag har barn och unga möjlighet att via kundundersökningar lämna synpunkter på verksamhet de deltar i. Detta exkluderar de som inte deltar i kulturverksamhet idag. Det är viktigt att genomföra kontinuerliga kulturvaneundersökningar samt fokusgrupper för att i dialog med barn och unga fånga upp utvecklingsområden för kulturområdet i Nacka och dess förutsättningar.

Bilagor

1. In- och omvärldsanalys, Samordnings- och utvecklingsenheten 140814

Helene Burmeister
Utvecklingsledare
Kultur och fritidsenheten